

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ'.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 26 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΗ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 499

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΙΣΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ πρὸς τὸν κ. Πάλλη.
ΓΡΑΚΧΟΣ ΓΡΑΙΚΟΣ. Τιμὴ καὶ ὄχι ἀνάθεμα.
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ. Τοῦ παληκαριοῦ ὁ χαμός.
Α. ΚΟΥΚ... Γιὰ τὴ συναυλία τοῦ Ὁδείου Λόττινερ.
Α. ΜΑΒΙΑΗΣ. Σονέτα.
Γ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. Τὰ τάματα.
ΣΠΥΡΟΣ ΠΕΡΟΥΑΗΣ. Στὸν ἀείμηστον ἦρωα Λαυρεντ.
Μαβίλην.
ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ. «Θεσσαλία».
Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ «Ἀρχισυντάχτης» (συνέχεια).
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Σκόρπιες μολυβιές.
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕ-
ΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΑΝΑΘΕΜΑ

Διάβασα καὶ ξαναδιάβασα τὸ ἄρθρο τοῦ Βρούτου «Τιμὴ καὶ Ἀνάθεμα» ποὺ τυπώθηκε στὸν ἀριθ. 497 τοῦ «Νουμά». Τὸ διάβασα μὲ ἕλη τὴν ἀπαιτούμενη προσοχὴ καὶ μὲ ὅλο τὸ ἀπαιτούμενο σέβας, ποὺ τῆξιζε καὶ τὰ εὐά, μὰ ἔσο κι ἂ σαγηνεύτηκα διαβάζοντάς το, καὶ ἔσο κι ἂν τὸ βρήκα γραμμένο ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ μελέτησε βαθιὰ καὶ ποὺ κατέχει ἐλοκληρωτικὰ τὰ ποὺ γίνονται σήμερα καὶ ποὺ πονάει κιόλας εἰλικρινὰ γιὰ τὰ ἔσ' ἀνάποδα μπορεῖ νὰ γίνονται, δὲν ντρέπομαι νὰν τὸ μολογήσω πὼς στὸ τέλος δὲ μοῦ πῆγε ἡ καρδιά μου νὰναθεματίσω μαζί μὲ τὸ Βρούτο τοὺς σημερινούς πολιτικούς μας καὶ νὰν τοὺς καταδικάσω ὡς κοντόφθαλους κ' ἐπιπόλαιους.

Φυσικὰ κανεὶς δὲν τάρνιεται πὼς οἱ Βούργαροι σήμερα μᾶς παίρνουνε χῶματα Ἑλληνικά, πὼς ἡ Θράκη, σύμφωνα μὲ τὸ δόγμα τῶν Ἐθνικοτήτων, κατὰ τὰ ὀχτῶ περίπου δέκατα ἀνήκει σὲ μᾶς, πὼς ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς στὴ Θράκη καὶ στὴ Μακεδονία λευτερώνονται σήμερα ἀπὸ τὸν Τούρκο γιὰ νὰ

μποῦν κάτου ἀπὸ ἄλλοις ζυγῶ, ἴσως καὶ βαρύτερο ἀπὸ τὸν πρῶτο (κι ἀπόδειξη ὁ διωγμὸς τῆς Ἀχίλλος κλπ.), πὼς οἱ σύμμαχοί μας (τὶ ὄνειρεμένοι σύμμαχοι, στ' ἀλήθεια!) ἀπὸ τώρα ἀρχινήσανε νὰ βάζουνε χέρι σὲ κάθε Ἑλληνικὸ ποὺ καταχτήσανε. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰρνηθεὶ κανένα, ἀπολύτως κανένα, ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τὰκλόνητα ποὺ μὲ τόση ἐπιστημονοσύνη, νὰ τὴν ποῦμε, βάζει ὁ Βρούτος ἀναφορικὰ μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ὁ Βρούτος ἔχει δίκιο πέρα πέρα. Καὶ τὸ ὑπογράφω καὶ μὲ τὰ εὐά μου τὰ χέρια—ποὺ μακάρι νὰ μὴν εἶχε δίκιο. Ἴσως νᾶπρεπε νὰ γίνεαι κι αὐτὸ ποὺ λέει, δηλ. ἀντὶ νὰ πιᾶσουμε τὰ νησιά, νὰ πιάνουμε τὴν Καβάλα, τὸ Δεδαγάτς καὶ νὰ προχωρούσαμε πρὸς τὰ πάνω, ἔσο μπορούσαμε ψηλότερα. Ὁ Βρούτος βλέπει. Καὶ πρέπει νᾶναι στραβὸς κανεὶς γιὰ νὰ μὴ θέλει νὰ ἴδει ἔτσι βλέπει αὐτός. Ὁ Βρούτος δὲν ἀντιπολιτεύεται· κρίνει. Δὲ δημοσκοπεῖ· πονάει. Δὲ ρητορεύει· σοβαρολογεῖ. Σὲ ὅλα συμφωνῶ πέρα πέρα μαζί του καὶ μόνο στὸ ἀνάθεμά του ριζικὰ διαφωνῶ.

Τὸ Βενιζέλο δὲν τὸν ἀναθεματίζω. Ὅχι. Ὅχι. Σκόδω καὶ τὸν προσκυνῶ. Καὶ ξαναλέω τὰ λόγια τοῦ Ψυχάρη «Σήμερα οἱ Ἕλληνες ἔχουνε τὸ χρέος νὰ εἶναι ὅλοι μαζί του». Δὲν τὸν προσκυνῶ γιατί μᾶς ἔφτασε στὴ Σαλονίκη καὶ γιατί μᾶς ἔχει σήμερα ἔξω ἀπὸ τὰ Γιάνινα, καὶ γιατί μᾶς λευτερώνει τὰ Ἑλληνικὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ γιὰ τὰ τόσα ἄλλα πολεμικὰ μᾶς τρόπαια στὴ στεριά καὶ στὴ θάλασσα. Καὶ τίποτ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ νὰ μὴ γινότανε, πάλι θὰν τὸν βλογοῦσα καὶ θὰ τὸν προσκυνούσα, γιατί κατάρφερε τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλας τῆς κατὰχτησες, τὸ οὐσιαστικώτερο, τὸ πολυτιμώτερο, κατάρφερε νὰ μᾶς ψυχήξει τὴν παποίληση στὸν ἑαυτὸ μας, νὰ μᾶς κάνει νὰ πιστέψουμε πὼς εἴμαστε κάτι, πὼς κάτι μπορούμε νὰ καταφέρουμε, νὰ μᾶς κοινήσει, νὰ μᾶς ζωντανέψει, νὰ σαρκώσῃ τὸ ἄπικστο κι ἀσκημάτιστο, χαώδικο πῆς το, ἔθνικὸ μᾶς ἐγὼ.

«Γενήκαμε ἔθνος» εἶπε ὁ Ἑβραλιώτης. Κι αὐτὸ τὸ χρωστάμε στὸ Βενιζέλο. Πρὶν ἀπ' αὐτὸνε τί εἴμαστε; Ὁ ἐπιστολογράφος ποὺ γράφει τώρα στὸ Βρούτο (δὲ μᾶς λέει ἀπὸ ποῦ τοῦ γράφει) ποὺ δὲ θέλει νᾶναι οὔτε Ἕλληνας, ἀφοῦ τὸν παραδώσαμε στὸς Βουργάρους, πολὺ βιάστηκε νὰπονητευτεῖ. Πῆγα καὶ γὼ στὴν Πόλη καὶ σ' ἄλλα τουρκοκρατημένα μέρη πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, μὰ δὲν εἶδα

τούς Έλληνες ἐκεῖ νὰ καλοπερνῶνε, γιὰ νάχουνε σήμερα δικαίωμα νάναθεματίζουσι τὸ Βενιζέλο γιὰτὶ δὲ φρόντισε ἢ δὲ μπόρεσε νὰν τοὺς Ἑλλαδοποιήσῃ ἔλους. Τὸ ἐναντίο, ἔλοι μοῦ λέγανε πὼς ὕστερ' ἀπὸ τὸ 97 ἢ ζῶνι κάτω ἀπὸ τὸν Τοῦρκικο ζυγὸ τὸς εἶχε γίνεαι ἀφόρητη, πὼς ὁ Τοῦρκος τοὺς φερνότανε χαμάλικα, πὼς καθόλου δὲν τοὺς λογαρίαζε. Τί περισσότερο ἔχουνε νὰ πάθουνε σήμερα ἀπὸ τὸ Βούργαρο; Ὁ Τοῦρκος δὲν ἄφισε καταπίεση, ἐξευτελισμό, ἀτίμωση ποῦ νὰ μὴν τὰ ἐφαρμόσει ἀπάνου τους, γιὰ νάχει ἔτσι ὁ Βούργαρος τὴν πρωτοβουλία, νὰ ποῦμε, σήμερα σ' αὐτό.

Καὶ πάλι ὄχι κ' ἔτσι. Ἡ Ἑλλάδα τοῦ 1913 δὲν εἶναι ἡ Ἑλλάδα τοῦ 1897, θάχει βαρύτερο τὸ χέρι καὶ δυνατώτερη τὴ φωνή, καὶ θὰ μπορέσει νὰ προστατέψῃ τοὺς ὑπηκόους της. Ὅσο χωριότης κι ἂ φανεῖ ὁ Βούργαρος αὔριο, θὰν τὸ λογαριάσει νὰ ἐφαρμόσει ὀλη τὴ χωριατιά του σ' Ἑλληνα πολίτη ποῦ θὰ τύχει νὰ ζεῖ στὴ χώρα του. Πάνε κείνα ποῦ ξέρανε οἱ φίλοι μας. Τὰ πράματα ἀλλάξανε κι ἀναγκαστικὰ θάλλάξουν καὶ θὰνθρωπιστοῦνε καὶ λόγου τους. Ὅσοι λοιπὸ δικοὶ μας ἀλλάζουσι σήμερα ζυγὸ καὶ μπαίνουσι κάτω ἀπὸ τὸ Βούργαρο, ἀντὶ νὰ κλαῖνε καὶ νάναθεματίζουσι, τὸ μόνο ποῦχουνε νὰ κάνουν εἶναι νὰ μένουσι, ἔπως μένανε ἴσαμε τώρα, Ἑλληνες καὶ νὰ καρτεροῦν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Καὶ στὰ ὕστερα συμμαχία προσωρινή κάναμε μὲ τοὺς Βουργάρους, δὲν ἀφαλοκαλληθήκαμε μαζί τους. Ἄ σταθῶνε τίμιοι καὶ τὴν κρατήσουσι γιὰ χρόνια, καλὰ. Ἀλλιώτικα, καὶ κακὸ δικὸ τους θὰ κάνονε. Ἡ σημερινὴ θέσις τῆς Τουρκίας εἶναι μιὰ εὐγλωττὴ ἀπόδειξις πὼς κανένας λογαριασμός δὲ μένει γιὰ πάντα ἀνεξόφλητος.

Ἐγὼ τουλάχιστο δὲν ἀπελπίζουμαι πιά γιὰ τίποτε. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ ποῦ εἶδα, ποῦ ἀκόμα δὲ θαρρῶ πὼς τὰ ὄνειρεύουμαι, καρτερῶ νὰ ἰδῶ κι ἄλλα μεγαλύτερα. Γιὰτὶ ἴσαμε τὰ προχτές εἴμουνα ὁ πιὸ ἀπαισιόδοξος ἴσως Ρωμῖος. Σὲ τίποτα δὲν πίστευα, ἔλα τὰ κορσίδενα καὶ τὰ πιὸ ἱερά ἀκόμα. Ἄκουγα Μεγάλη Ἰδέα καὶ μέσα μου Μεγάλη Μωρία τὴν ἔλεγα. Τοὺς Πατριώτες τοὺς μετὰφραζα σὲ Πατριδοκάπηλους. Μοῦ μιλοῦσανε γιὰ πόλεμο καὶ στὰ χεῖλια μου ἀνέβαινε μιὰ λέξις στερεώτυπη, Ὑποχώρησις. Μοῦλεγε κανεὶς πὼς μπορεῖ καμιά μέρα νὰ φτάσουμε ἴσαμε τὴν Ἑλλάδα, καὶ γὼ ἔτρεχα στὸ χάρτη νὰ ἰδῶ καταποῦ πέφτει ὁ Καθολικισμός. Ἐβλεπα ποῦ φέρνανε τὰ καινούρια κανόνια καὶ μουρμούριζα γιὰτὶ ἀντὶ κανόνια νὰ μὴ φέρνουσι ἀτμάροτρα καὶ θεριστικὲς μηχανές. Καὶ σὰν ἤρθε ὁ «Ἀξέρωφ» στὸ Φάληρο τονὲ χαιρέτησα γιὰ περιττὴ πο-

λυτέλεια καὶ τὸν ἤθελα καλύτερα νάνα ἓνα πελώριο ὑπερωκεάνειο.

Σὰς μιλάω εὐλικρινά, πιστεῦτε με. Σήμερα ἄλλαξε ἡ μανταλιτέ μου, σήμερα ἔλα τὰ πιστεύω. Ἡ πατριδα μας θὰ γίνεαι μεγάλη δύναμη μιὰ μέρα, θὰ θαλασσοκρατήσῃ στὴν Ἀνατολή, θὰ θαματοουργήσῃ ἡ Πατριδα μας. Θὰ μποῦμε καὶ στὴν Πόλη, παιδιά. Πιστεῦτε το. Ἐγὼ ἔλα τὰ πιστεύω πιά, μιὰ καὶ πιστεῦσα στὸν ἑαυτὸ μου. Κι αὐτὸ τὸ χρωστάω στὸ Βενιζέλο. Τοῦ χρωστάω λοιπὸν τιμὴ καὶ ὄχι ἀνάθεμα.

ΓΡΑΚΧΟΣ ΓΡΑΙΚΟΣ

“ΘΕΣΣΑΛΙΑ,”

Βροχή τοῦ Ὀλύμπου πνίγει τὴν κοιλάδα,
Τὸ βουνό, ποῦ τὸ Δία ἔχει κορφή του
Φέγγ' ἢ ἀστραπή, σὰν κινησιμένη δάδα
Μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἀθάνατη μορφή του
Μὰ στῆς βουνοκορφῆς του τὴν πεδιάδα,
Μόνος, τὸν Ἥλιο, ἂν χαιρέται λαμπάδα,
Στὸν κροαυτὸ ἀπολύνει τὴν κροαυγή του
— «Κράτει σφιχτά, τὸν πόλεμό σου, Ἑλλάδα!»

Καὶ ὥσα νὰ σβῆι σὲ ἀτόμικρο ἀκρογιάλι
Τὸ κῆμα θολωτὸ κ' ἢ ἀκμή του σώνει,
Νὰ σπᾶει, σὰν τὰργυρόχητὸ τὸ κρουστάλλι,
Ἢ βοή βαρυνὰ πολυκίρκη, ξαπλώνει
Καὶ σβένεται καὶ κυλάει καὶ δυναμώνει,
Στὸν ἴδιο ἀχὸ διπλοχτυπάει τ' ἀμῶνι,
Τέλος τὸ γέλιο τὸ ἄφθονο προβάλλει,
Γέλιο τοῦ Δία, τὸ βροντερὸ κανόνι!

Καὶ στοῦ Πηνειοῦ τὰ ρέματα ἀπὸ πάνω,
Καθὼς σ' ἀπόσπια τὰ κοτσύφια λένε
Τ' ἀνεβρυτὸ κελᾶδισμα τὸ πλάνο,
Στῆς λαγκαδιῆς σουριζοῦνε τὰ βόλια
Κι ἀκολουθᾶνε τὰ νερά ποῦ ρένε,
Σὰν τὰ κοτσύφια μὲς σ' ἀπόσπια λένε,
Σὰν τὰ πουλιὰ σ' ἀτόβροχη περβόλια!

II

Στὴ λάμψη τὴν ἀπόβροχη, ὅταν γύρι
Θὰ νὰ κινῆσῃ ὁ κάμπος κ' ὀλη ἀκόμα
Τ' ἄφθαρτα, ἢ γῆ θὰ δίνῃ, ἀκέρια μῦρα,
Ξυπνᾶω στὸ νοῦ μου, τὴν Ὀλύμπια λύρα,
Σὰ θὰ σιγῆ τὸ στοργυλὸ τὸ στόμα
Τοῦ κανονιοῦ κ' ἀπ' τῶν Τεμπῶν τὴ θύρα
Θὰ νὰ διαβῶ κ' ἀγνάντια ἀπὸ τὴ Μοῖρα
Θ' ἀνασάνω τὸ ἑλεῖτερο τὸ χῶμα.

Στὴ λάμψη τὴν ἀπόβροχη, ἄμα θάνα
Τῶν παιδιῶν ποῦ ρημάξαν τίς μανάδες,
Λησιμονημένο τὸ ἄγιο παραιμῆθι
Μέσα στῆς δόξας τίς περιπλοκάδες,